

In **Meerssen** was wethouder **Jo Dejong** een populair en **machtig politicus**. Een vermeende tongzoen met een vrouwelijke ambtenaar werd hem noodlottig. Hij pleegde **zelfmoord** en de **gemeente raakte onbestuurbaar**. Derde verhaal in een serie over **broeierige plekjes** in Nederland.

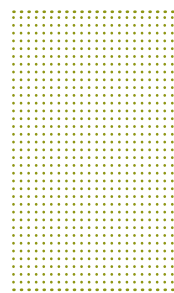
LOEK KUSIAK

‘Er gebeurden hier dingen...’

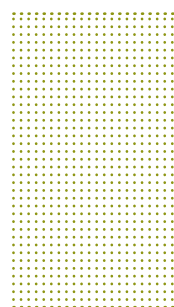
‘Ik zie nu niet in wat ik zelf verkeerd gedaan heb, of dat ik bloed aan de handen zou hebben. Ik hoop dat het onderzoek van Jean Engelen handvaten geeft voor nieuwe verhoudingen in de gemeente. Hier is, denk ik, te veel in gewijd isolement gewerkt in de trant: als je de juiste lijntjes naar het gemeentehuis hebt, krijg je wel dingen voor elkaar.’

Waarnemend burgemeester Hans Schmidt (VVD) van het Zuid-Limburgse Meerssen wacht in vertrouwen over zijn eigen optreden het rapport met aanbevelingen af dat onafhankelijk onderzoeker Jean Engelen begin september zal presenteren naar aanleiding van de gerucht-makende zelfmoord van wethouder Jo Dejong (58). CDA-lid Dejong was in verschillende colleges elf jaar wethouder. Bij de gemeenteraadsverkiezingen van 2010 voerde hij zijn eigen ‘Lijst Dejong’ aan, waarmee hij zeven van de zeventien zetels behaalde. Dejong werd opnieuw wethouder, ditmaal in een college met KIJK!!! (een samenwerking van PvdA, GroenLinks en D66) en het CDA.

Op 11 maart van dit jaar maakte Dejong – ook wel de ‘aajibare onderkoning van Meerssen’ genoemd van-

‘HET
VUURTJE
IS NOG
NIET
GEBLUST’

wege zijn eenvoudige komaf en makkelijke toegankelijkheid voor de burger die snel zijn probleem opgelost wil zien – in zijn boerderij in Waterval, een kern van Meerssen, een einde aan zijn leven. Dat gebeurde nadat hij was afgetreden, omdat hij in februari dit jaar in een café tijdens het ambtenarencarnaval een vrouwelijke ambtenaar (en zus van een raadslid van oppositiepartij VVD) tegen haar wil een tongzoen zou hebben gegeven.

Het komt tot een gesprek met burgemeester Schmidt en de betreffende vrouw waarin – de getrouwde – Dejong zijn excuses aanbiedt. Toch is daarmee voor Schmidt de kous nog niet af. Schmidt, een voormalig rechter-plaatsvervanger, vraagt het Openbaar Ministerie de mogelijkheid van aangifte te onderzoeken om Dejong wegens zijn gedrag te vervolgen. Ook duiken er berichten op, breed uitgemeten in de regionale en landelijke pers, van nog andere vrouwelijke ambtenaren die in het verleden doelwit zijn geweest van Dejong’s avances. Dejong besluit de eer aan zichzelf te houden en dient zijn ontslag in. Daarmee had achter de affaire een punt gezet kunnen worden, ware het niet dat Dejong in zijn ontslag-

brief de tongzoenaire als reden voor zijn vertrek onvermeld laat. In plaats daarvan wijst Dejong naar politieke tegenstanders die met ‘niet ter zake doende kwesties op de man spelen’ die het gemeentebestuur hinderen in het functioneren.

Vriendjespolitiek

Voor ingewijden was duidelijk dat Dejong vooral doelde op de oppositiepartijen VVD van lijsttrekker Raymond Scheepers en Partij Groot-Meerssen (PGM) van oprichter Luc Volders, makelaar en oud-wethouder ruimtelijke ordening. Met beide partijen was Dejong in onmin geraakt nadat hij als wethouder in een eerder college na onenigheid over de invulling van het nieuwe centrumplan Kern Meerssen was gewipt. Volders, voor Dejong een politieke aartsrivaal, was bij de coalitiebesprekingen na de raadsverkiezingen van 2010 door Dejong als ‘niet integer’ weggezet vanwege ‘vriendjespolitiek’ en een wat al te rekkelijk vergunningsbeleid rond bouwplannen, waar Volders persoonlijk belang bij zou hebben.

Dejong’s ontslagverklaring over een complot om hem uit te schakelen, schoot de gemeenteraad in het ver-

keerde keelgat. De raad, op 4 maart bijeen in besloten vergadering, concludeerde unaniem dat in de toekomst geen samenwerking meer mogelijk was met Dejong.

'De inhoud van zijn ontslagbrief', aldus KIJK!!!-fractievoorzitter Paul Jansen, 'maakte Dejong voor ons onbetrouwbaar. Van wat volgens ons niet meer dan een arbeidsconflict was tussen hem en een medewerker werd door Dejong uitgegroot tot een persoonlijk-politieke kwestie.' Tot op zekere hoogte een houding die ook tekenend was voor het algehele politieke- en bestuurlijke klimaat in Meerssen, stelt Jansen. 'Goed inhoudelijk debatteren was lastig en leek ondergeschikt te zijn aan persoonlijke verhoudingen en gebrek aan moed om het nemen van beslissingen los te koppelen van electorale belangen. Politiek opportunisme leek dominantier dan professionele daadkracht. Dossiers als de herijking subsidiebeleid gemeenschaps huizen en de toekomst van sportaccommodaties verzandden daarvoor in stroperige discussies en besluiteloosheid.'

Doodsbedreigingen

Behalve met levenslange uitsluiting van het politieke ambt in zijn geliefde dorp, werd Dejong na zijn ontslagbrief geconfronteerd met een roeyement door zijn eigen partij, die ook van naam veranderde: Democratisch Belang Meerssen. Tegen zo veel sociaal-maatschappelijk isolement in zijn eigen biotoop leek op 11 maart de levenslust van de ex-wethouder met het hoge knuffelgehalte niet meer te zijn opgewassen.

Tijdens diens massaal bezochte begrafenis kreeg de burgemeester scheldwoorden naar zijn hoofd omdat hij op het plein voor de kerk even zijn gezicht liet zien. Niemand van het college en de gemeenteraad was welkom op de uitvaart, die in de dagen erna het begin inluidde van een opsplitsing van het dorp in kampen. Met doodsbedreigingen aan het adres van raadsleden en verf tegen de woning van oud-wethouder Volders.

Medio april was de bestuurlijke crisis compleet, met als balans: opgestapte raadsleden van VVD en de partij van Jo Dejong en drie wethouders die er de brui aan gaven, waardoor het college ophield te bestaan. Ook burgemeester Schmidt

FOTO: HARRY HEUTS / H.H.

kwam onder vuur te liggen. Sympathisanten van Dejong, verenigd in de werkgroep 'Democratisch Herstel Meerssen' onder leiding van Jan

Gulikers, directeur van een scholentstichting, maanden Schmidt zich op zijn positie te beraden. 'De burgemeester', aldus Gulikers, 'ging te

veel eigenmachtig te werk in plaats van de gebruikelijke klachtenprocedure volgen.'

Schmidt – in november 2012 aangetroten als waarnemer in Meerssen na het voortijdig vertrek van Ricardo Offermanns (VVD) vanwege telefoontjes met partijgenoot Jos van Rey over belangwekkende details rond de burgemeesterspost in Roermond die Offermanns ambieerde – zegt daarover nu: 'Ik heb zelf nooit aangifte tegen Dejong overwogen. Ik wilde neutraal blijven, maar heb het OM wel gevraagd: 'Hoe kijken jullie hier naar? Dit is een publieke zaak. Ik moest Dejong per slot ook kunnen informeren over de consequenties van een eventuele aangifte door het slachtoffer. De affaire verdient een onafhankelijk onderzoek. Maar van de club van Gulikers kreeg ik alleen maar pek en veren. Misschien ben ik voor Limburgse begrippen wel te transparant geweest. Een vervelende periode, ook al omdat ik na het aftreden van het college enkele weken alleen heb gezeten. Het bestuur is niet in gevaar gekomen. Met de afdelingshoofden hield ik collegevergaderingen.'

Parlementje spelen

Schmidt is na alle commotie rond de dood van Dejong niet meer in de race voor een nieuwe periode als burgemeester na de raadsverkiezingen van 2014. 'Ik moet de komende maanden met de handrem op opereren en richt me op het bewaren van kalmte.' Aan Jan Mans, oud-burgemeester van Meerssen en Enschede, vroeg Schmidt een nieuw college te vormen. Mans ging op zoek naar 'mensen van buiten Meerssen', die zich 'onafhankelijk' konden opstellen. Die vond hij in de personen van Jim Janssen (CDA) en Chantal Nijkerken (VVD), eerder wethouder in respectievelijk Maastricht en Onderbanken.

Mans: 'Voordat ik als informateur aan de slag ging, heb ik de fractievoorzitters gevraagd de wethouders tot aan de verkiezingen te laten zitten. Dat werd onderschreven. De wethouders voeren sinds 1 mei het programma uit dat er ligt, maar wegsturen als een voorstel wordt afgestemd kan niet.'

Te veel macht bij één partij als die van Jo Dejong en daar volgens Mans 'niet mee kunnen omgaan' heeft bijgedragen aan de escalatie in Meers-

sen. 'Dit was voorspelbaar. Met zeven zetels in een kleine gemeenschap ben je almachtig. Heel gevaarlijk als dit gebruikt wordt de eigen positie te verbeteren. Je ziet deze processen ook in grote steden, waar partijgenoten niet de moed hebben een invloedrijk of populair bestuurder te corrigeren of af te remmen.' Het dualisme in het gemeentebestuur is volgens Mans een andere factor die verhoudingen en onderlinge naijver op scherp zet en de boel, zoals in Meerssen gebeurde, sneller doet ontploffen. 'Met het dualisme gaan we niet goed om. Democratisch gezien bepaalt de gemeenteraad wat er gebeurt, maar het is doorgeslagen naar posities die meer anti dan samen zijn. Het is de raad versus het college en het college versus de raad. We spelen in de gemeente parlementje, terwijl we het niet kunnen. In Den Haag zie je dat Kamerleden bewindslieden uit de wind houden, maar in de gemeenteraad vliegt het alle kanten uit. Daar valt men met evenveel gemak en plezier de eigen wethouder af. Vele tientallen zijn er daardoor al gesneuveld, met alle onbestuurbaarheid tot gevolg. En het is de burgemeester die in dit dualisme gemangeld wordt. Hij moet, vind ik, alleen voorzitter van het college zijn. Een heldere positie. Maar zoals het nu gaat, kan hij veel moeilijker besluiten tegenhouden die verkeerd dreigen uit te pakken, vooral wanneer raadsfracties vanuit stevige posities druk zetten. Wat Schmidt is overkomen, had een ander ook kunnen gebeuren.'

Moreel besef

Of de nieuwe wind die in de Meerssense politiek moet waaien, aangeblazen zal worden door de werkgroep 'Democratisch Herstel Meerssen' is nog de vraag. Jan Gulikers zegt wel serieuze plannen te hebben om de werkgroep om te vormen tot een partij die ('wel onder een andere naam') in 2014 meedoet aan de verkiezingen. Op straat wordt hij regelmatig aangesproken en hoort hij: 'Ik ga alleen nog stemmen als jij meedoet.' Dat maakt de politicus in spe bij Gulikers wakker, ofschoon hij nog in dubio verkeert of hij voor een nieuwe partij genoeg kandidaten van 'geschikt niveau en denkkracht' zal vinden. 'Het is tijd voor een nieuw moreel besef in politiek Meerssen, voor meer openheid en meer participatie van burgers in de beginfase

van gemeentelijke plannen. De burgers voelen zich niet meer vertegenwoordigd door de zittende politici. Dat vacuüm kunnen wij opvullen, sterker nog: ik zie dat als een verantwoordelijkheid om te voorkomen dat straks veel kiezers uit protest thuisblijven, waardoor de oude partijen met hun achterkamertjespolitiek weer de macht krijgen', kijkt Gulikers vooruit. Een gemeenschap krijgt de politieke vertegenwoordigers die het verdient, stelt Paul Jansen van het progressieve blok KJK!!! 'Maar,' voegt hij toe, 'het toekomstig politieke

'CLIËNTELISME HOORT WEL EEN BEETJE BIJ HET LOKALE BESTUUR'

spectrum in Meerssen zal ook beïnvloed worden door de conclusies van het onderzoek van Engelen. Ik zou het echter verontrustend vinden als de burger straks in het stemhokje uit bitterheid in de reflex kruipt van het kiezen of uitsluiten van personen over wat er gebeurt is. We klagen dan wel over de kloof tussen burger en politiek, maar als de kloof te klein wordt ligt cliëntelisme op de loer. Raadsleden zouden bijvoorbeeld geen bestuurslid van een vereniging mogen zijn die gemeentelijke subsidie ontvangt.'

'Cliëntelisme', reageert burgemeester Hans Schmidt, 'hoort wel een beetje bij het lokale bestuur. Als politicus moet je stemmen winnen, maar het moet wel integer blijven. Er gebeurden hier dingen die niet helemaal strookten met de regelgeving voor ruimtelijke ordening. En juist in het in het oogluikend toestaan van illegale bouwsels zit het wisselgeld van wethouders. Maar verbetering is op komst. De gemeenteraad krijgt binnenkort een plan voorgelegd over het wegwerken van tientallen achterstallige handhavingssdossiers.'

Het 'vuurtje' over de dood van Jo Dejong is 'nog niet geblust', constateert Schmidt, die inmiddels wel weer over straat kan zonder te worden uitgescholden. 'Ik wil deze gemeente netjes achterlaten voor mijn opvolger. Die zou ik willen aanbevelen: 'Gooi de deuren open. Ga met je college en ambtenaren naar buiten.' <